Rendezvények

Aggódó magyar közgazdászok Sopronban

LÁZÁR ANNA

Szeptember 7–9. között tartották Sopronban a 41. Magyar Közgazdász Vándorgyűlést, melynek résztvevői között tizenhat erdélyi magyar közgazdász is jelen volt. Már a bevezetőben el kell mondanom, hogy nagyon nagyra tartjuk, és hálásak vagyunk a Magyar Közgazdasági Társaságnak, amiért minden évben lehetővé teszik számunkra a részvételt ezen a rangos, nagyszerűen megrendezett szakmai seregszemlén. Ebben az évben a magyar közgazdászok aggódásának fő témája a magyar gazdaság versenyképessége volt, illetve az, hogy romlott a magyar gazdaság helyzete, csökkent a fejlődés üteme az EU-hoz csatlakozni készülő országokhoz képest – habár ez az ütem még mindig nagyobb az uniós átlagnál. Függetlenül attól, hogy milyen politikai vagy civil erőt képviseltek, a magyar közgazdászok között most nagy volt az egyetértés abban, hogy aggasztóvá vált a magyar gazdaság helyzete, lemaradása a térség csatlakozni fogó közép-európai országaitól. Még a csehek is előttünk járnak, mondották egy előadásban, sőt a románok is az IT bizonyos ágazataiban (amit én igen nagy kétkedéssel hallgattam). Ezt Sopronban két plenárison, a nyitó és záró plenárison, valamint a kettő között hat szekcióban tárgyalták, a következő témakörökben: Gazdaságstratégia és EU-csatlakozás, Gazdaságpolitika, Vállalkozások versenyképessége, Pénzügyek és versenyképesség, Agrárium és kereskedelem és Az informatika szerepe a versenyképesség növelésében.

Kitűnő előadók színvonalas előadásainak lehettünk tanúi. Lehetetlen volna mindenkit felsorolni, az előadók nevét, az előadások címét és néhány képet meg lehet tekinteni a MKT honlapján, de hogy képet alkothassanak a rendezvény színvonaláról, megemlítem a nyitó és záró plenáris előadóit: Kádár Béla akadémikust, a MKT elnökét, Csikós Nagy Béla akadémikust, a MKT örökös tiszteletbeli elnökét, László Csaba pénzügyminisztert, Demján Sándort, a Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének elnökét, Parragh Lászlót, a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara elnökét, Baráth Etele kormánymegbízottat, politikai államtitkárt, Járai Zsigmondot, a Magyar Nemzeti Bank elnökét, Fodor Istvánt, a Magyar EU-bővítési Üzleti Tanács elnökét, akik – kivéve a pénzügyminisztert, aki, a mundérbecsületét védve, optimistább volt – mindannyian különböző szemszögből, tudományosabban vagy gyakorlatiasabban, egyek voltak: Tenni kell valamit a magyar gazdaságért, mert elromlott az irány, bár a legjobb helyzetben volt, a legnagyobb fejlődési ütemmel rendelkezett, tulajdonképpen számunkra – Románia számára is – irigylésre méltóan élen járt a csatlakozni készülő országok között.

Néhány erdélyi kollégámmal a III., a Vállalkozások versenyképessége című szekcióban töltöttük a konferencia második napját, ahol a magyar vállalkozások mindennapi és távlati gondjainak keresztmetszetét kaptuk. Kisebb és nagyobb vállalkozásokra egyaránt terheket ró a mostani magyar gazdasági környezet, éppúgy, mint az uniós csatlakozás miatti aggodalom és felkészülés, a globális tendenciákról nem is beszélve. A versenyképesség fenntarthatóságának esélyeit, lehetőségeit – a magyar gazdaságban általában, és ezen belül konkrétan a kis- és nagyvállalkozások esetében – semmivel sem lehet jobban kifejezni, mint a Parragh László által megfogalmazott, igen tetszetős és kifejező mondattal, amit gyakran elismételek azóta: Ahhoz is rohanni kell, hogy egy helyben maradjunk. Ennél kifejezőbben nem lehet elmondani azt, ami a magyar gazdaság minden tényezőjére fontos, és ami fontos és tanulságos kell legyen számunkra is, a román gazdaságnak éppúgy, mint a romániai magyar vállalkozások számára is. Folyamatosan tenni és tanulni kell az anyaországban történtekből, jó értelemben ki kell használni annak a nagyszerű lehetőségét, hogy amire mások az angol vagy mindenképpen egy közvetítő nyelv segítségével tesznek szert, azt a tapasztalatot, tudást mi anyanyelvünkön szerezhetjük meg. S ezek a rendezvények nem csak azért hasznosak számunkra, mert megismerhetjük és témában lehetünk az anyaország legaktuálisabb gazdasági problémáival, hanem mert hihetetlenül sokat tanulunk, rengeteg hozadéka van, gyakorlati éppúgy, mint tudományos. Tanulni lehet konferenciaszervezést, a kitűnő előadóktól különböző előadási stílusokat, módszereket, az igényes magyar szaknyelv használatát, s ha elemzik számunkra a nagy gazdasági folyamatokat, a tendenciákat, a gondokat, és ezeket itthon egy idő után mi magunk is megtapasztaljuk, nem érnek váratlanul, s ha tenni nincs is hatalmunk ellenük, legalább megértjük, mi miért történik.

Köszönjük, hogy részt vehettünk a 41. Vándorgyűlésen, és kívánjuk a magyar közgazdászoknak, hogy az elkövetkező vándorgyűlések ne az aggodalom, hanem az elégedettség találkozói legyenek, magunknak pedig azt kívánom, hogy aggódhassunk, minél hamarabb, legalább csak ennyire.

XII. Közgazdász Vándorgyűlés Marosvásárhely

CIOTLĂUȘ JUDIT

A Romániai Magyar Közgazdász Társaság (RMKT) 2003. szeptember 26–28. között Marosvásárhelyen szervezte meg XII. Közgazdász Vándorgyűlését.

A rendezvény témája a Humán erőforrás, mint modernizációs tényező a XXI. század elején volt.

A konferencia első előadója, Bodó Barna, a Babeș-Bolyai Tudományegyetem Politológia Tanszékének előadótanára, a humán erőforrás-menedzsment és demokrácia viszonyát tárgyalta. Szerinte nagyon sok kérdésről nehéz eldönteni, hogy politikai vagy gazdasági kérdés-e, annyira összefüggésben vannak egymással. Ilyen például az iraki háború, egy gyár bezárása vagy áttelepítése, hiszen embereket bocsátanak el, nő a munkanélküliség a régióban. Feltehető az a kérdés, hogy ki felel mindezekért?

Az előadó elmondta, hogy bizonyos alapvető gazdasági kérdések kikerülnek a közösség kontrollja alól. A közösség ezeket a döntéseket nem tudja befolyásolni, hisz a politikán kívül hozzák meg őket. A közösségnek csak arra van lehetősége, hogy a politika folyamatait valamennyire ellenőrizze. A Suzuki kérdésben például együtt van a politika és a gazdaság, csakhogy a gazdaság önhatalmúlag megy a maga útján, és képtelenek vagyunk annak a kérdéscsomagnak a kezelésére, amely a gazdaságon túli szférában jelentkezik egy ilyen döntésben.

Mi lesz a polgárral? Az emberrel, a negyedik kaszttal? A dolgozókkal? A demokráciaelmélet nagyon sokat foglalkozik ezzel a kérdéssel. Mi lesz a demokráciával? Nem intézményi, társadalmi vagy gazdasági értelemben, hanem erkölcsi értelemben véve. De mi a demokrácia? A demokrácia többféleképpen értelmezhető. Kinek a feladata erre a kérdésre válaszolni?

A továbbiakban az előadó öt kérdéskört tárgyalt, a következők szerint: A demokrácia genézise. Létezik-e közjó? Mit kapott a poltikatudomány a közgazdaságtól? Mit adott a politika a közgazdaságnak? Ezekre a kérdésekre probált választ adni az előadó.

Fazekas Károly, a budapesti Közgazdaságtudományi Kutatóközpont igazgatóhelyettese bemutatta a külföldi működőtőke-beáramlás hatását a munkaerőpiac regionális különbségeire. Magyarországi kutatások alapján az előadás a működőtőke-beáramlás jellemzőiről és annak a foglalkoztatásra, munkaerő-gazdálkodásra és az ország regionális különbségeire tett hatásairól szólt.

Ahogyan Kelet-Európa más országaiban, Magyarországon is nagy ütemben növekedett a munkanélküliség a rendszerváltás után, de emellett elég gyorsan növekedtek a regionális különbségek is a munkaerőpiacon.

Magyarországon létezik egy elszakadási folyamat a munkaerőpiacon, a legrosszabb helyzetben lévők közül Magyarországon 30–40 kistérség egyre kilátástalanabb helyzetbe kerül.

A kép polarizálódik, a nyertesek szinte kivétel nélkül Északnyugat-Magyarországon, központi régióban, Budapest körül helyezkednek el, a vesztesek, a legrosszabb foglalkoztatási mutatókkal rendelkező helyi munkaerőpiacok, az ország keleti felében, a határmenti térségben. Ennek a folyamatnak egy vetületéről beszélt az előadó, a külföldi működőtőke-beáramlás hatásairól, arról, hogy milyen értelemben van köze a külföldi működőtőke-beáramlásnak ehhez a polarizációs folyamathoz. Magyarország az utóbbi időben nagyon sikeres volt a külföldi működőtőke vonzása tekintetében. Egyre több működőtőke vándorolt be az országba, és ennek a foglalkoztatási hatása sem hanyagolható el. A vállalati szférában a munkaerőnek körülbelül egyharmada ma már többségben külföldi tulajdonú vállalatoknál dolgozik.

A továbbiakban az előadó azt elemezte, hogy mi mozgatta a döntéshozókat a területi választások során, alapvetően miért ide vagy oda mentek, mikor arról döntöttek, hogy hol fognak beruházni. Egy nagyon fontos mutató, amit figyelemmel követtek, a munkaerő képzettségi szintje volt. A külföldi beruházók ezen kívül figyelembe vették a térség ipari jellegét és földrajzi helyzetét. A külföldi tőke magatartását, a külföldi befektetők választási döntését vizsgálva azt figyelhetjük meg, hogy eléggé koncentrálódik az ország nyugati felére. A külföldi befektetők határozottan az osztrák határ és Budapest térségében telepednek le.

Az eltérések a hazai és külföldi tulajdonú vállalatok között elég jelentős következményekkel járnak. Az egyik jelenség az, hogy Magyarországon az elmúlt esztendőkben nem volt létszámbővülés, ez kizárólag a külföldi tulajdonú vállalatoknál következett be. Megvizsgálva azt, hogy a létszámbővülés hogyan oszlott meg a vállalati szférában, nagyon jellegzetes eltérést kapunk. A legalacsonyabb foglalkoztatási rátával, legmagasabb munkanélküliségi rátával, legrosszabb helyzetbeli kilátással rendelkező térségekben nem volt létszámbővülés.

Magyarországon észrevehető, hogy a külföldi tulajdonú vállalatok és a bővülő munkahelyteremtésre képes hazai tulajdonú vállalati szféra egyre inkább koncentrálódik a már amúgy is fejlett térségekben, és a már korábban is fejletlen térségek továbbra sem tudnak teljesíteni. Szétszakadás van az országon belül, és ez nagyon veszélyes folyamatnak tekinthető. Regionális különbségek alakultak ki a bérek tekintetében is. Igen jelentős különbségek vannak a hazai és külföldi tulajdonú vállalatok bérezésének tekintetében. Ezért a magas bérkülönbségek arra ösztönzik a vállalkozót, hogy elvándoroljon.

Végezetül az előadó elmondta, hogy nem utolsósorban az egyik legnagyobb problémát Magyarországon a városhiányos térségek nagy száma jelenti, amely szintén negatív jelenség a befektetők vonzását illetően.

Pitti Zoltán, a Budapesti Közgazdasági és Államtudományi Egyetem Kisvállalkozásfejlesztési Központjának tudományos főmunkatársa, az EU jelenlegi tagállamainak versenyképessége és az újonnan csatlakozók felzárkózási esélyei kérdéseiről tartott előadást.

Az előadó azzal a jó hírrel kezdte előadását, hogy „A világban nincs válság”. A jó hír azonban egy rosszal folytatódik: „Ezt senki nem akarja elhinni”.

Véleménye szerint valóban nincs válság, azonban óriási súlypont-átrendeződés folyik a világban, amit nem szabad figyelmen kívül hagyni. Válság nincs, de ebben a helyzetben, amelyben mi vagyunk, óriási minőségküzdelem zajlik. A hozzáadott érték, a tudástartalom az, ami meghatározza, hogy a versenyben milyen pozíciót érhetünk el.

A verseny egyik sajátos területe az, amikor az áru és a szolgáltatás áramlik, és ezeket vetjük össze. Egy másik az, amikor a pénztőke áramlik, és ennek a hatását és a versenyképességre gyakorolt eredményét vizsgáljuk. A tőkevonzás nagy feladat, a tőkemegtartás még nagyobb. A tőke mozog, nem marad ott, ahol a feltételek nem kedvezőek számára. A tőke, mellette a technika, technológia munkaerővonzó, munkaalkalmat teremt, főleg a szakképzett munkaerő számára.

Ez a tőke átalakító hatású: átalakítja a piaci kapcsolatokat, a politikai viszonyokat, a gazdaság struktúráját, jelentősen megváltoztatja a tevékenységi profilokat, és hat a tulajdonviszonyokra is. Ennek a következményeivel is számolni kell. A tőke hatásaként az országok csoportosíthatók, aszerint, hogy hol milyen súlyú a külföldi tőke. Ebben a csoportosításban három kategória alakítható ki: a külföldi tőke súlya átlag feletti, átlagos vagy átlag alatti. Min múlik az, hogy ki hova kerül? Azon, hogy milyen a külföldi tőkének a súlya a beruházásokban, az exportban, a modern hightech termékek exportjában, a foglalkoztatásban, és milyen a súlya az adott ország gazdaságának egészéhez viszonyítva. Magyarország a 2002-es adatok alapján igen előkelő pozícióban van, az európai országokat nézve a negyedik helyen áll.

Mi ezeknek a hatása? Ez a tőke átalakítja az országok versenypozícióját. A továbbiakban az előadó bemutatta, hogy a tőke miként alakítja át a tulajdonviszonyokat.

Mit jelent és miként határozhatjuk meg a versenyképességet? Erre minden országnak meg kell adnia saját válaszát. Ki kell alakítani a versenyképesség mérésére szolgáló mutatókat, a régiek nem elégségesek, az új helyzetben nem adnak megfelelő választ, nem adnak segítséget a döntéshozóknak. Az információhoz való hozzáférésben három éves késéssel nem lehet döntéseket hozni.

Egy nagyon komoly szakmai problémára hívta fel a figyelmet a versenyképesség értelmezése során. A versenyképességet az árak és az árakat meghatározó tényezők középpontba állításával elemzi. Ezek nagyon fontosak, ennél azonban fontosabbak lesznek ebben a versenyben az árakon kívüli, a minőségi kritériumok. Megemlíthető például a beruházási kedv, amely nem pénzügyi döntés. A beruházási kedv indexét nem véletlenül követik. Ide tartozik a K+F ráfordításoknak az alakulása a GDP arányában. Nem szabad csak a kormányzati költségvetést bírálni, meg kell nézni, hogy a vállalkozások területén van-e K+F, illetve hogy van-e saját kutatás vagy nincs. Magyarországon az állami és vállalati K+F együttesen a GDP 1%-a. Ennek kétharmada állami költségvetés, egyharmada pedig vállalati költségvetés. A vállalati súlyon belül a K+F 90%-át a Magyarországon szereplő külföldi érdekeltségű vállalkozások nyújtják. Ez egy figyelmeztető érték. Ha nem tudjuk növelni a termékekben megtestesülő új tudást, a versenyképességi pozíciónk csökkenni fog. A versenyképesség tulajdonképpen a képességek versenye. A képességek versenye az, ami bennünk van.

Péter Gábor, a sepsiszentgyörgyi SKR Consulting Co. igazgatója előadásában arra a kérdésre kereste a választ, hogy: Mitől függ egy ember teljesítménye? – Mire használható az akcióelmélet?

Az előadó elmondta, hogy gazdasági reformokra van szükség. De mi fogja létrehozni a gazdasági reformot, mi teremti meg a gazdasági reform kereteit? A politika? Létezik gazdasági reform a politikai környezet reformja nélkül? Ki reformálja meg a politikát? Csak az ember képes erre. Nagyon fontosnak tartja, hogy létrejöjjön egy humán reform. Amíg ez nem jön létre, semmi sem fog megváltozni, sem a politika, sem a gazdaság. Jó lenne, ha fel tudna épülni egy olyan reform, amelynek a pillére a humán reform, ezt követné a politika és a gazdaság reformja.

Miért van Magyarország jobb helyzetben, mint Erdély? Mert kinyitotta a határait és megjelent a tőke. Magyarországon valamilyen szinten végbement a humán reform, legalábbis a menedzsment szintjén. Hiszen amilyen a menedzsment-kultúra, úgy vezetik az egész céget. Olyan vezetők képzése a fontos, akik tovább tudják adni a humán kultúrát is a környezetüknek.

A továbbiakban az emberi teljesítés kérdését tárgyalta az előadó. A XX. században az emberismeret óriásit fejlődött. Ma már az emberismeret azon a szinten áll, ahol a fizika. Akár a kutatás oldaláról nézzük, akár az eredmények oldaláról, ebben a kérdésben hatalmasat lépett a XX. század embere.

A vezetéselmélet terén is nagy volt az előrelépés. Az egyik legizgalmasabb kutatási terület az emberi szükségletek területe, amelyeknek száma nagyon magas. A teljesítmény emberi szükséglet. Amikor teljesítménymotivációról beszélünk, elkerülhetetlen, hogy az ember a munkakörrel összefüggésben vizsgálja, hiszen különböző munkakörökben az ember különböző teljesítményeket nyújthat.

Az ember belső világa sokszor összeütközésbe kerül a környezettel. Fel kell építenünk egy belső hidat a belső világunk és a minket körülvevő környezet között, és ez a híd nem más, mint a tevékenység. A tevékenységek két csoportba sorolhatók: vagy szívesen, vagy nem szívesen végzünk valamit.

A figyelmet nagyon érdekes területnek tartja. Felteszi a kérdést, hogy hány dologra tud az ember figyelni. Ha sikeres em-

ber akarsz lenni, akkor gyakorolnod kell, hogy egyszerre több dologra tudj odafigyelni. Az életed minősége függ attól, hogy mire fordítasz figyelmet, s mire nem.

Nagyon fontosnak találta az előadó a tevékenységi kör kérdését. Az ember készítsen el magának egy listát a tevékenységekkel, melyeket el szeretne végezni vagy el kell végeznie. A tevékenység érzelmi oldalról közelíthető meg. Nagyon fontos azt tudni, hogy a környezet, ahol élünk, milyen akcióteret tud biztosítani számunkra. Minden ember fel tudja fedezni azt a tevékenységsort, amit akcióként tud és szívesen végez, a teljes figyelme ráirányul, jól érzi magát, miközben ezt a tevékenységet végzi. Az ember mindig a magasabb értékű akciót akarja végrehajtani. Folyamatosan szükségünk van megfelelő mennyiségű akcióra. Ezeket kell tudnia a vezetőnek, amikor beosztottjait megválasztja. A munkára jelentkező embernek tudnia kell, hogy annak a környezetnek az akcióterében ő menynyit végezhet. Végezetül azt kívánja, hogy mindenki saját életében jusson legalább kétszer több akcióhoz, mint amennyihez eddig jutott, vezetőként pedig nézzen körül környezetében, a munkatársainak az akcióhalmaza milyen viszonyban áll azzal az akciótérrel, amelyben van.

A plenáris előadások sorát Györfi Ilona, a Maros megyei Munkaügyi Igazgatóság igazgatónője zárta. A munkaerőforrás demográfiai tényezője Maros megyében című előadásában, statisztikai adatokra alapozva, bemutatta Maros megye jelenlegi demográfiai helyzetét. Bevezetőként hangsúlyozta a népszámlálás során begyűjtött adatok fontosságát. A népességre vonatkozó adatokat valamennyi tudomány felhasználja. A közgazdaság ezeket az alapadatokat a tevékenységek kiindulópontjának tekinti, elsősorban azért, mert a népesség gazdasági aktivitás, foglalkozás, társadalmi-gazdasági helyzet és szakképzettség szerinti megoszlása a gazdasági statisztikának alapvető fejezete. Így a munkaerő nagyságának és összetételének alapos ismerete a gazdasági tevékenység egyik legfontosabb tényezője. Maros megyében az össznépesség számának csökkenése tapasztalható. Az előadó statisztikai adatokat sorakoztatott fel, melyben bemutatta a népességfoglalkozás, iskolai végzettség, foglalkoztatás, stb. helyzetét.

A délután folyamán a plenáris ülés előadásait a szekciók követték. Különböző szekciók keretén belül a jelenlévő közgazdászok négy nagyon érdekes kérdéskört tárgyaltak.

Az első szekcióban az erdélyi magyar gazdasági szakképzés kérdéskörét járták körül. A választott téma nagyon aktuális, és megoldásra vár. Vitaindító előadásában Gazdag Ildikó, a sepsiszentgyörgyi Közgazdasági és Közigazgatási Iskolaközpont igazgatónője, az iskola szerepét és fontosságát elemezte a gazdasági kultúra kialakításában. A vállalkozói szemléletmódnak az iskolai nevelés egészére ki kell hatnia. Az előadó véleménye szerint az elsődleges tennivaló a romániai magyar pedagógusokkal megismertetni és elfogadtatni a piacgazdaságra jellemző gazdasági kultúrát. Heves viták követték az igazgatónő előadását, az eltérő vélemények ütköztek. De mindenki egyetértett azzal, hogy a középiskolai oktatásban szükség van a gazdasági képzésre. Somai József előadása kiegészítette az előtte elhangzottakat, hangsúlyozva a középiskolai magyar nyelvű gazdasági szakoktatás gondjait és kilátásait.

A második szekció a munkaerő kérdésével foglalkozott, s főleg a versenyképesség témát vitatta. Péter Gábor: Kivel? – A kiválasztás útvesztői című vitaindító előadásában bemutatta, hogy miért fontos az, hogy a megfelelő pozícióba a megfelelő ember kerüljön, illetve annak módját, hogyan lehet kiválasztani a megfelelő személyt. Az előadó elmondta, hogy a humán erőforrás-menedzsment nem arról híres, hogy humánus, hanem arról, hogy hogyan lehet az embert mint termelőerőt a legjobban kihasználni. Egy olyan gondolkodásban, amelynek a központjában a profit áll, ott az anyag is, az energia is és az ember is a profitot kell hogy szolgálja. Minden munkakörre meg kell találni azt az embert, aki a leghatékonyabban tudja végezni ezt a munkát. Sajnos önmagunk ismeretének a hiánya, valamint a kommunikáció és kommunikációs készség hiánya nagy gondot jelent. A legfontosabb, hogy össze legyen hangolva a munkakör az embertípussal, aki azt betölti. Ez nagy feladatot jelent, erős emberismeretet. Fel kell ismerni az emberek tulajdonságait és szükségleteit.

A harmadik szekció a bérezés és versenyképesség kérdését tárgyalta párhuzamban. A Colţea Tibor RMKT-alelnök által vezetett szekció és az általa tartott vitaindító nagy érdeklődésnek örvendett a résztvevők körében. Az előadó a bérezés kérdését több szemszögből mutatta be: az állam, a politikusok, a makrogazdaság, vállalkozó és munkavállaló szemszögéből. A munkavállaló azt szeretné, hogy jól éljen, a vállalkozó, hogy minél nagyobb legyen a teljesítmény, illetve a profit, a politikus kihasználja a pillanathelyzetet, stb. Az előadó véleménye szerint téves az a nézet, hogy emeljük meg a béreket, próbáljunk hatékonyak lenni, és ezzel a versenyképességet is javítjuk. Ez a logikai képlet szerinte nem működik. A fordítottja igaz volna, de azt nem igazán szereti sem a kormányzat, sem az egyén beismerni. A helyes logika, hogy emelni a teljesítményeket, legyen versenyképesebb, és ezek után próbáljon több bérhez hozzájutni.

A negyedik szekció a munkaerő-gazdálkodás, -szabályozás kérdéskörével foglalkozott. Kerekes Károly parlamenti képviselő bemutatta az új munkatörvénykönyv által előírt jogi felelősséget. Az új munkatörvénykönyv kidolgozásában nagy figyelmet fordítottak az európai gyakorlatra. Helyenként nagyon

szűkszavú a fogalmazás, illetve utal a meglévő törvényekre. Az új munkakódex sokkal átfogóbban, terjedelmesebben határozza meg a négy felelősségi formát: fegyelmi, vagyoni, kihágási és büntető felelősség. Az előadó sorra tárgyalta a négy felelősségi formát, felhívta a figyelmet az újonnan hozott elemekre. A szekciók munkálatait élénk szakmai vita kísérte, melyekkel lezárult a közgazdászok számára évente megszervezett egynapos, gazdag szakmai élményt biztosító konferencia.

A Gazdasági Civil Parlament évi közgyűléséről

CIOTLĂUȘ JUDIT

A Romániai Magyar Közgazdász Társaság (RMKT) és a Romániai Magyar Gazdák Egyesülete (RMGE) 2003. szeptember 26–án Marosvásárhelyen szervezte meg a Gazdasági Civil Parlament (GCP) ez évi közgyűlését. A találkozó első napirendi pontja a működési szabályzat véglegesítése és elfogadása volt. A gyűlés egyöntetűen elfogadta, hogy a GCP célja a romániai magyar civil szervezetek összefogása, a közösség gazdaságának hosszú távú fejlesztése céljából, illetve hogy demokratikus képviseleten alapuló érdekképviseleti és érdekérvényesítési fórum. A résztvevők arra a döntésre jutottak, hogy a GCP tagjai civil szervezetek lehetnek: a gazdasági élet bármely területén tevékenykedő, a gazdasági kérdések iránt érdeklődő nonprofit közösségek (szövetségek, egyesületek, társaságok, alapítványok, körök, klubok). Fizikai személyek pártoló tagjai lehetnek a szerveződésnek. A jelenlévők megegyeztek abban, hogy a GCP jelenleg nem bejegyzett formalizált jogi személyként működik, hanem csupán egy lazább szervezési formában, amelynek nincs vezetősége, és évenként mindig egy vállalkozó civil szervezet ügyvezeti. Idővel, ha a szükség úgy kívánja, lehetséges, hogy a szervezet jogi személyként önmagát bejegyezteti. A GCP évi közgyűlésen fejti ki tevékenységét, amelyen minden tagszervezet képviseltetheti magát. A tagszervezeteknek egy szavazati joggal rendelkező képviselőjük van. A májusban 17 taggal induló szerveződésnek ma 31 tagja van, amely a 50–60 tisztán gazdasági kérdésekkel foglalkozó gazdasági civil szervezetek 50%-a körül mozog. A GCP nyitott mindazok számára, akik elfogadják működési szabályzatát, és hajlandóak szövetkezni a közös célok megvalósítására. A CGP az évi közgyűlésen fejti ki tevékenységét, amelyen minden tagszervezet képviseltetheti magát, év közben pedig szakbizottságokat működtet. A találkozón megalakult szakbizottságok a következők: gazdasági stratégia szakbizottsága (makro- és mikrogazdaság), mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és vidékfejlesztési szakbizottság, illetve kis- és középvállalkozások szakbizottsága. 2004 januárjától a GCP ügyvezetését az RMGE Maros megyei szervezete vállalta fel.

A továbbiakban Besenyi Sándor, a dél-magyarországi Civil Szervezetek Szövetségének elnöke, a civil integráció pénzügyi vonatkozásainak magyarországi tapasztalatairól tartott előadást, majd ezt követően dr. Kerekes Jenő, az RMKT tiszteletbeli elnöke bemutatta az Illyés Közalapítvány támogatási rendszerét, különös figyelmet fordítva az alkuratórium tudományos és gazdasági szaktestületére, amelynek keretében alterületként jelennek meg a gazdasági programok, és nem gazdasági szakemberek ítélkeznek a gazdasági jellegű pályázatok felett. A résztvevők egyetértettek abban, hogy az erdélyi magyar gazdasági civil szervezeteknek nem jut kellő súly a támogatási rendszerekben, amely ilyen struktúrában nem lehet hatékony eszköze a gazdasági fejlődésnek, márpedig az itthonmaradásnak alaptényezője a gazdaság, a gazdasági elmaradottságból való kilábolás. Ebből a tényből kiindulva úgy döntöttek a résztvevők, hogy indítványozni fogják a gazdasági szaktestület visszaállítását az Illyés Közalapítvány keretén belül, valamint a gazdaságfejlesztési és a gazdasági kultúrára való nevelési programok létrehozását a Communitas Alapítvány keretében. A fórum megállapította, hogy gazdasági életünk jelentőségéhez viszonyítva az Új Kézfogás Közalapítvány támogatási alapja is elenyésző (kb. 450 millió Ft volt 2003-ban az egész Kárpát-medencében).

A rendezvény záróakkordjaként Somai József, az RMKT elnöke, Új szövetkezeti mozgalomért címmel tartott vitaindító előadást, és bemutatta a Közgazdász Fórum teljes egészében a szövetkezeti mozgalomnak szentelt szeptemberi különkiadását, amelyben rangos szakemberek, kutatók bizonyítják egy új szövetkezeti mozgalom szükségességét. Az erdélyi vidék gazdálkodása ugyanis szöges ellentéte a valamikori életpezsdítő szövetkezetek múltjának és a mai nemzetközi és európai uniós szövetkezeti gazdálkodási modelleknek. A következő időszakban az erdélyi magyar közösségnek nagyon sürgősen át kell állnia a modern nyugati gazdaságokra jellemző szövetkezeti szolidaritásra. Somai József elmondta, hogy az RMKT szövetkezeti kutatócsoportja szakkönyvet szeretne kiadni oktatásra, valamint cédét, melyekben összefoglalná a kutatás eredményeit. Emellett egy adatbázist is létrehoz, melyet el szeretne juttatni az érdekelteknek: a gazdaköröknek, az RMDSZ vezető személyiségeinek, s azoknak, akik valamit tenni tudnak a szövetkezetesítés kérdésében. Egyes mezőgazdasági vállalkozóknak az a véleménye, hogy a szövetkezetek szervezése komoly ellenállásba ütközik a múlt keserű tapasztalata nyomán, a földművelők valószínűleg nem fognak a könyvekből tanulni, amíg a tudatokban nem történik gyökeres változás. A résztvevők hangsúlyozták, hogy tényekkel is kell bizonyítani, hogy a szövetkezés létszükséglet, ha ez nincs meg, akkor halálra van ítélve a romániai mezőgazdaság, kisipar, vidék. A tanácskozás végkövetkeztetése az volt, hogy egy

ilyen nagy horderejű kérdés megoldásához társadalmi összefogásra van szükség, tehát ki-ki tegye a maga dolgát ott, ahol működik, különben az EU-csatlakozás a vidéki lakosságot a vesztesek oldalára állítja.

A tervezés szerepe az üzletvitelben

BENEDEK MÁRTA, DÉZSY KINGA

A Romániai Magyar Közgazdász Társaság sepsiszentgyörgyi fiókszervezete A tervezés szerepe az üzletvitelben címmel szemináriumot szervezett 2003. szeptember 19-én a Román Kereskedelmi Bank gyűléstermében. A szeminárium célja az volt, hogy az előadók konkrét projekteken keresztül mutassák be az üzleti terv szerepét egyrészt a profitorientált szférában, másrészt a nonprofit szervezetek esetében. A képzésen a tervezés jelentőségének megfelelő hangsúlyozása mellett az előadók az üzleti terv marketing és pénzügyi részét elemezték behatóan. Véleményünk szerint a szeminárium témája napjainkban egyre inkább aktuálissá válik, így bármely területen dolgozó közgazdászt érdekelheti, legyen vállalati, banki vagy akár civil szféra képviselője. Éppen ezért az előadások megtervezésénél arra törekedtünk, hogy a téma mindhárom említett szféra szemszögéből tárgyalható legyen, előadóinkat is ugyanezen szempont szerint hívtuk meg. Elsőként Katona Levente, a Román Kereskedelmi Bank Kovászna Megyei Kirendeltségének igazgatója beszélt az üzleti tervezésről, annak szerepéről, rövid kitéréssel az üzleti terv legszükségesebb fejezeteire, adatcsoportjaira. Az előadó rávilágított a hozzájuk forduló kis- és középvállalatok súlyos hiányosságaira, hangsúlyozva, hogy elenyésző azoknak a vállalatoknak az aránya, amelyek egy nagyobb hitel elnyerése érdekében kellőképpen átgondolt, gazdasági szempontból meggyőző tervet tudnak bemutatni.

Dénes István, a Mercurius Gazdaságfejlesztő Szervezet elnöke, a civil szervezetek szemszögéből közelítette meg az üzleti tervezést, abból a kérdésből kiindulva, hogy egyáltalán szükség van-e a civil szervezetek esetében az üzleti gondolkodásra. Végighaladva a civil szervezetek forrásszerzési lehetőségein, sorra elemezte azokat a bevált módszereket, amelyeket a civilek az eredményesség és hatékonyság javítása érdekében megtanulhatnának a cégektől. Megállapította, hogy ezeknél a szervezeteknél is fontos az üzleti szemlélet, abban az esetben és addig a mértékig, amíg azok az adott szervezetek közösségi küldetését szolgálják. Jason Braswell, a Peace Corps Volunteer önkéntes tanácsadója, jelenleg a Mercurius munkatársa, a sikeres civil szervezetek jellemzőiről beszélt. Kitért a forrásszerzési lehetőségekre, hangsúlyozta a civil szervezetek előnyét és ugyanakkor azon felelősségét, hogy a szervezeteik hátterében többnyire széles társadalmi tőke áll, amelyet pozitív értelemben lehet kihasználni, de ugyanakkor átláthatóan el is kell számolniuk. Zárógondolatként a hallgatóságnak a következő mottót szánta, amelynek üzenetét a civil és üzleti szférában valószínűleg még nagyon sokan nem tudatosították: „Az emberek saját magukat fejlesztik és nem őket fejlesztik". Geréb László, a székelyudvarhelyi Hitelszövetkezet elnöke, az üzleti terv pénzügyi részét mutatta be, kitérve a tervezésben használt legfontosabb pénzügyi mutatókra, és rámutatott a számítások tervezésbeli jelentőségére, elemezte a beruházási döntések folyamatát és a döntéslehetőségek üzleti eredményeit. Ilyés Ferenc, a székelyudvarhelyi Polgármesteri Hivatal fejlesztési osztályvezetője a marketingszemlélet fontosságát hangsúlyozta az üzleti tervezésben, és sorra bemutatta a marketing terv legfontosabb elemeit. Az előadó többbrendbeli példa megemlítésével egyrészt nyomatékosította a marketing tervezés hiányának üzleti következményeit, másrészt kitért arra is, hogy a marketingfogások egyes típusának túlzott használata sok esetben csupán a vállalkozás költségeit duzzasztja, s így, a kezdeti racionális átgondolás és számítások hiánya miatt, könnyen elmaradhat a várva várt gazdasági eredmény. A félnapos szeminárium a mintegy harminc részt vevő közgazdász szerint szakmai szempontból értékes információkat nyújtott. A hallgatóság részéről az előadásokat eleven érdeklődés kísérte. A szünetekben és az előadások utáni beszélgetéseken megfogalmazódott a hasonló szemináriumok megszervezése szükségességének gondolata, a résztvevők egyértelműen kinyilvánították igényüket olyan témák szemináriumszerű megvitatására, amelyek a szakértelem állandó frissítése, aktualizálása szempontjából értékesek. A sepsiszentgyörgyi RMKT-tagok mellett örömmel vettük tudomásul a gazdasági középiskolás diákokat jelenlétét is a szemináriumon, akik láthatóan lelkesedtek az előadásokért és az ők szemszögükből nem hagyományosnak minősülő tanulási módszerért, ugyanakkor köszönjük a brassói RMKT szervezet tagjainak is, hogy jelenlétükkel válaszoltak meghívásunkra.

Hírek

• A Romániai Magyar Közgazdász Társaság 2003. november 23-án tanácskozást szervez Kolozsváron „A közgazdasági tantárgyak tanításának módszertana, az iskolamenedzsment és marketing aktuális kérdései" címmel. Tárgyalt tematikák: Oktatáspolitika az egyetem előtti szakképzésben Magyarországon és Romániában; Gazdasági szakiskola menedzselésének magyarországi tapasztalatai; Iskolaszervezés és annak gazdasági vetületei; Az iskola szerepe a gazdasági kultúra kialakításában; Középiskolai magyar nyelvű gazdasági szakoktatás gondjai; A gazdasági oktatás módszertani és pszichológiai vonatkozásai. További információk az RMKT székházában (Kolozsvár, Pietroasa út 12. sz.), telefonon: 264-431488 vagy drótpostán: rmkt@from.ro igényelhetők.

• A kolozsvári Közgazdász Klub marketing műhelytábort szervez november 6–8. között a torockói Tóbiás házban. Az előadók neves magyarországi, illetve romániai gyakorlati szakemberek. Jelentkezni a sillohajnal@yahoo.com és a cs_sarolta@yahoo.com címeken lehet.

Rezumatul revistei în limba română

Proporția ajutoarelor

SOMAI JÓZSEF

Puterea de viața a organizațiilor civile depinde de sistemele de acordare de ajutoare. Trebuie să recunoaștem că dezvoltarea societății civile din Ardeal, după 1990 fără ajutoare din afară, nu ar fi fost posibilă. Constituția Ungariei obligă guvernul maghiar, nu întâmplător, să vină în ajutorul comunităților maghiare din afara teritoriului actual al Ungariei. Ca urmare populația maghiară de pe teritoriile de peste frontierele actuale, an de an primesc ajutoare bănești din bugetul maghiar. Mărimea acestor ajutoare, întrucât nu este un organ arbitrar de decizie, este stabilită, în mod subiectiv, de cei care elaborează bugetul, adică de puterea politică majoritară. Frecvent mărimea ajutoarelor, cifric, nu s-a schimbat de la un an la altul, dar periodic valoarea ei s-a micșorat, din cauza a doi factori: în primul rând datorită faptului că ajutorul s-a stabilit în 3-4% în funcție de PIB, în al doilea rând din cauza ratei de 4-6% a inflației. În această situație valoarea reală a ajutorului anual ar putea fi menținută cu o creștere anuală de 7-10 %. Proporția internă pe domenii de activitate a ajutoarelor în marea majoritate a cazurilor a fost în mod firesc favorabilă învățământului și culturii, ambele situându-se pe prim plan în menținerea identității etnice. În prezent însă, întrucât devenind problemă cheie rămânerea pe plaiurile natale, se impune ridicarea ponderii a ajutoarelor, care vin în ajutorul dezvoltării economiei în regiunile locuite de etnia maghiară, totodată contribuie la ridicarea nivelului social al acestei etnii. Din păcate organizațiilor civile din Ardeal, activitatea cărora se desfășoară în aceste domenii, ponderea acestor ajutoare nu corespunde acestor necesități. Nu cunoaștem precis cui aparține stabilirea proporțiilor, nu știm cum se iau deciziile în această problemă dificilă, din cauza numărului mare și deosebit de diferit a programelor (programe tineretului, burse, achiziționarea de imobile, infrastructură, funcționarea organizațiilor, construcții, renovări, organizarea de spectacole, cercetare, navetă, susținerea colegiilor, statui, monumente artistice și istorice, acordarea de credite, preluarea plății dobânzilor, menținerea și funcționarea instituțiilor sociale, protecția naturii, a mediului înconjurător etc.), pe de altă parte cercul foarte larg al instituțiilor care acordă ajutoare (ministere, instituții publice, Academia de Științe, fundații publice, diverse organizații etc.). Apariția disproporțiilor este cauzată și de creșterea potențială a numărului de ajutoare indigene (bugetul de stat, bănci, întreprinderi, etc.), precum și ajutoarele UE. Este firesc crearea de proporții precise într-un mediu atât de diversificat nu este posibilă, dar o repartizare mai reală pe domenii, cu respectarea priorităților, ar putea fi realizată printr-o analiză profesională (non politică) premergătoare.

Natural poate fi apreciată drept programă deosebită de pildă bursa acordtă elevilor de legea privind avantajele, precum și recentele promisiuni privind completarea salariilor personalului didactic, dar ar fi cazul să se analizeze odată dacă proporțiile actuale dintre ajutoarele destinate consumului și cele destinate diverselor instituții oare corespund intereselor comunității.

Experiențe în România despre federalismul fiscal

SZÉKELY IMRE

Autorul dorește să arate, în mod documentat, că România deși, față de alte țări din Europa centrală și de est a început cu întârziere procesul de descentralizare, a făcut pași importanți pe acest drum.

Fostele țări socialiste din Europa, după schimbarea regimului, au întors privirea spre mecanismul de piață. Trecerea la economia de piață, în țările Europei centrale și de est, s-a desfășurat după scenarii diferite. Paralel cu acest proces a avut loc și reforma sectorului guvernamental, întrucât a fost nevoie de transformarea sectorului de stat excesiv centralizat. Scopul a fost acordarea unei mai mare competențe administrației locale, concomitent cu o răspundere corespunzătoare. Autorul lucrării este de acord cu părerea lui Oates, că denumirea de federalism fiscal nu este tocmai corespunzătoare deoarce această temă nu are numai caracter financiar, întrucât nu tratează numai diviziunea surselor, ci și divizarea sarcinilor între diversele organe de guvernare.

În prima parte a lucrării se schițează pe scurt principiile, care au fost formulate în literatura de specialitate privind federalismul fiscal și se prezintă principiul de descentralizare a lui Oates și ipoteza de mobilitate a lui Tiebout. În acelaș timp sunt prezentate avantajele descentralizării, precum și factorii care trebuie tratați cu multă grijă, având în vedere natura periculoasă a unor surse..

În partea a doua a lucrării autorul se ocupă cu împărțirea surselor. Unul dintre principalele argumente la care se face referire cu privire la susținerea descentralizării, se leagă de existența bunurilor locale publice. În cazul în care numai cetățenii unui teritoriu determinat pot să ajungă la unele bunuri publice și cererea pentru aceste bunuri diferă de la un teritoriu la altul, descentralizarea bunului public dat, adică producerea lui la nivel local poate contribui la creșterea bunei stări sociale generale. Întrucât organele de guvernare centrală nu dispun de informații suficiente de cererea cetățenilor de pe diversele teritorii, vor fi nevoite, vrând nevrând, să ”impună” tuturor cetățenilor de pe toate teritoriile țării un consum mediu național. Față de aceasta în sistemul descentralizat se crează situația asigurării unui consum superior cetățenilor din teritoriile respective, natural dacă este pretenție locală (natural în condiții de impozitare mai ridicată), în schimb unde nu este asemenea pretenție se asigură posibilitatea unui consum mai modest.După părerea lui Tiebout sistemul descentralizat poate să dea posibilitatea rezolvării unei probleme legată de bunurile publice, și anume de problema evidenței pref-

erențiale. Preferințele consumatorului cu pivire la bunurile private sunt exprimate prin sacrificii bănești. Așa ceva nu poate funcționa în cazul bunurilor publice. Tibout arată că în cazul în care sistemul descentralizat funcționează, autoritățile locale, prin variate combinații, pot să producă bunuri și prestări de servicii publice. În această situație cetățenii prin alegerea domiciliului, pot exprima preferințele. alegând comunitățile care oferă cele mai bune posibilități în combinația privind impozitul incasat și bunurile publice pe care le asigură consumatorului. Întrucât la cetățenii din țara noastră nu prea ne întâlnim de această mobilitate, posibilitatea aplicării acestei ipoteze, cel puțin, deocamdată, nu are șanse. Autorul arată că în țara noastră procesul de descentralizare a luat un avânt substanțial. Sunt înșirate diversele norme legale care au apărut începând din anul 1998 în acest domeniu. În tabelul nr.1 este prezentată înpărțirea sarcinilor la diverse nivele de guvernare. Reiese că în România sarcinile descentralizate corespund condițiilor propuse de literatura de specialitate.

În ceea ce privește repartizarea surselor, autorul pornește de la formularea noțiunii de impozit descentralizat de către Musgrave, nominalizând regulile formulate în această privință de el. Scopul urmărit este mărirea capacității locale de incasare. Se arată în lucrare impozitele încasarea cărora în țara noastră revine autorităților locale: impozitul de construcții imobiliare și a terenurilor, taxele de mijloace de transport, diverse aprobări, taxe de reclamă și cele plătite pentru diverse spectacole, precum și cele plătite de întreprinderi hoteliere. Autorul tratează și impozitul pe venituri și TVA care constituie sursa cea mai importanța din care se repartizează de organul executiv central cele mai mari sume redistribuite autorităților administrației locale. Tabelul nr. 2. cuprinde cotele delimitate din impozitul pe venituri în anii 1999, 2000, 2001 și 2002, iar în fig. 2. se prezintă grafic folosirea impozitului de venituri în anul 2002. După părerea autorului este absolut necesară armonizarea politicii de impozitare a guvernului cu politica locală bugetară. Guvernul în prezent, de regulă, se bazează pe impozitele de consum, iar administrațiile locale sunt dotate din cotele delimitate ce izvoresc din impozitul de venituri. După părerea autorului această contradicție trebuie fără întârziere desființată.

Comerțul intim ilegal la bursa română de valori

JUHÁSZ JÁCINT

În lucrare autorul se angajează să prezinte situația comerțului intim ilegal la bursa de valori din țara noastră. În întroducere pornește de la importanța pentru participanții la bursă, obținerea din timp a informațiilor privind formarea prețurilor pe piață. Cel care reușește să ajungă mai repede la aceste informții față de firmele cu care concurează, reușește să realizeze câștiguri importante. Informațiile care încă nu au ajuns pe piața bursei poartă denumirea de informații intime. Folosirea acestor informații pe piață este ilegală. Folosirea lor poate avea loc sub trei variante. Prima variantă este când investitorul poate analiza ”zvonurile” de pe piață, cercetează resursele lor, credibilitatea informațiilor respective și acționează pe piață pe baza acestora. La cealaltă alternativă participantul stă pe poziție de așteptare până ce informațiile respective ajung pe piață și în cazul dacă piața reacționează necorespunzător, începe să acționeze pe piață. Calea a treia este când participantul acționează pe baza informațiilor intime, sperând că nu va depăși linia obscură care delimitează legalitatea de ilegalitate. În lucrarea sa autorul se concentrază pe această a treia variantă și încearcă să identifice semnele de referire la firmele mai mari, prezente la bursa de valori din București. Prima parte a lucrării conține descrierea generală a comerțului intim, se dă o scurtă prezentare a legislației internaționale și se prezintă rezultatele unor cercetări de mai mare importanță. În a doua parte a lucrării se prezintă metodologia de analiză folosită la efectuarea de măsurători cu privire la comerțul intim ilegal, precum și modul de aplicare al ei la acțiunile de prima categorie a burseri române de valori. În partea a treia a lucrării se formulează concluziile.

Situația prelucrătorilor de lapte la începutul mileniului nostru.

SZABÓ ÁRPÁD – ÜVEGES ENIKŐ

Lucrarea sintetizează rezultatele de cercetare ale colectivului doi al proiectului ”Verticumul de lapte In Secuime”. Se începe cu prezentarea materiei prime colectată și prelucrată, după care urmează câteva date statistice la nivel național și date statistice întocmite de Land O Lakes cu privire la produsele lactate prezente pe piața din țara noastră și în ce cantitate, precum și componența consumului populației, adică de ce produse ar fi nevoie în țară. Urmează apoi prezentarea sectorului de prelucrare a laptelui, analiza SWOT și câteva studii de caz, pentru prezentarea ca exemple pozitive a câtorva prelucrători de lapte care funcționează bine.

În ceeace privește materia primă ce urmează a fi prelucrată se prezintă însușirile de calitate a laptelui, evaluarea laptelui predat, fabricația produselor lactate și funcționarea unităților de prelucrare a laptelui în România, cu prezentarea de date statistice pe anii 1999, 2000 și 2001. Din tabelul de date (III.2.1.) reiese că în sememestrul întâi al anului 2000, față de primul semestru al anului 1999, cantitatea de lapte destinat direct conbsumului a scăzut cu 21,5%, deasemenea a scăzut cantitatea de produse proaspete de lapte (-9,8%), la fel și producția de unt (-4,2%) și de caș și brânzeturi (-6,7%), în schimb a crescut producția de praf de lapte cu 6,8%. În semestrul unu al anului 2001, față de aceeași perioadă a anului 2000 se poate constata o creștere sensibilă la cantitatea de lapte destinată consumului direct (+32,2%), deasemenea cantitatea de produse proaspete de lapte (+47,6%) și de caș și brânzeturi (+5,1%). În continuare a crescut cantitatea de praf de lapte (+16,4%), în schimb se menține scăderea producției de unt (-8,5%). Legat de stocul de produse lactate din România se prezintă date pe aceleași ani în tone la 31 iunie a

anilor respectivi, din care reiese o creștere în anul 2001 la praful de lapte (+32%) și o scădere la unt(-7,2%) și la caș și brânzeturi (-4,4%). Se prezintă în continuare balanța cererii și ofertei la unt, în semestrele unu al anilor 1999, 2000 și 2001, precum și a laptelui praf. Reiese că cererea pentru lapte de praf depășește sensibil producția indigenă, paralel a crescut dinamic cantitatea exportată, ceea ce ar indica depunearea de eforturi pentru mărirea producției de lapte praf. Se arată în lucrare că se pot constata diferențe sezoniere. Iarna crește cererea pentru produse lactate, în shimb în lunile de vară scade. Această schimbare sezonieră în direcție inversă în privința cererii și ofertei de lapte și produse lactate crează dificultăti importante pentru industria de prelucrare a laptelui. În tabelele III.2.7 și 8 sunt prezentate date privind variația prețurilor la produsele lactate și comerțului exterior la aceste produse. Din datele prezentate reiese că în primul trim.al anului 2000 atât cantitativ, cât și valoric a crescut importul de produse lactate, în schimb în același timp exportul a scăzut drastic (-79,4%, respectiv -63,4%). Lucrarea conține date cu privire la structura diverselor produse de lapte importate, precum și la tările de origine (Moldova, Germania, Ungaria, Polonia, Franța, Olanda etc.).

Lucrarea se încheie cu prezentarea industriei de prelucrare a laptelui din țară noastră și a concurenței existente între diverși producători, analiza SWOT a situației din anul 2001.

Drept concluzie generală se arată că din prelucrarea laptelui și din valorificarea produselor lactate se poate asigura o viață onestă.

1. La nivelul producătorilor de lapte

- trebuie restabiltă cinstea, onoarea muncii agricole
- trebuie aplicată specializarea gospodăriei,
- în regiunea secuilor bio-producția este o iluzie himeră,
- lozinca ”învață, învață, învață” nu este o maximă fără gust,
- trebuie schimbată rolul femeilor,

2. La nivelul prelucrătorilor

- întrucât a început extindarea Intreprinderilor multinaționale și în secuime, ar fi foarte dificilă concurența cu ele, având în vedere capitalul de care dispun, precum și cunoștințele și experiența lor profesională. Trebuiesc căutate breșele pe piață și concentrarea asupra lor,

- pentru atragerea capitalului străin, având în vedere că și în Secuime evită verticumul laptelui, trebuie desfășurată o susținută muncă pentru desvoltarea cunostințelor de specialitate la populația din Secuime.

-și în Secuime problema colectării laptelui prezintă multe dificultăți (distanțe mari, starea proastă a drumurilor), care numai prin unirea forțelor vor puteat fi eliminate.

3. La nivelul valorificării

-așa cum s-a arătat, trebuiesc găsite breșele pe piață, pentru rezolvarea cu succes a acestei probleme, este o singură cale, întocmirea de recete proprii și satisfacerea cerințelor speciale,

- trebuie acordată o atenție mai mare problemelor de marketing, care nu se limitează numai la reclamă, trebuie aplicată marketingulmix complet și gândirea strategică, care necesită cunoștințe profesionale'

- în final autorul consideră de mare importanța extinderea în regiune a A.P.E.L-ului, precum și a altor asociații și organizații.

La sfârșit se dă o bogată bibliografie de specialitate indigenă și străină.

Conferirea titlului de Doctor Honoris Causa D-lui Chikán Attila, rectorul Universității de Științe Economice și Administrație Publică din Budapesta

În ziua de 8 octombrie a. c. a avut loc festivitatea de decernare a diplomei de Doctor Honoris Causa, conferită de Senatul Universității Babeș-Bolyai din Cluj d-lui Chikán Attila, rectorul Universității de Științe Economice și Administrație Publică din Budapesta. În Aula Magna a Universității, plină până la refuz de cadre didactice, studenți și economiști din localitate, d-l prof. univ. Dr. Matiș Dumitru, decanul Facultății de Științe Economice a Universității Babeș-Bolyai, a dat citire laudației (textul laudației este redată în acest număr pag. 23-24), după care d-l profesor universitar dr.Andrei Marga, rectorul Universității Babeș-Bolyai, felicitându-l, a înmânat d-lui profesor Chikán Attila diploma de Doctor Honoris Causa. D-l Chikán Attila, după preluarea diplomei, a mulțumit Senatului Universității pentru marea cinste în care a fost înpărtășit prin acordarea înaltului titlu de Doctor Honoris Causa, după care a ținut în limba engleză o expunere deosebit de interesantă și valoroasă cu titlul “Economic perspectives of East - Central Europe in the enlarged European Union”, expunere ascultată cu mult interes și atenție de cei prezenți.

Expunere de deschidere a discuțiilor cu privire la problema instruirii în scopul ridicării nivelului cultural economic.

GAZDAG ILDIKÓ

Director al Liceului de Economie și de Administrație publică din Sfântu Gheorghe și președinte al Uniunii Pedagogilor Maghiari din România, organizația din Sfântu Gheorghe, în expunerea ei s-a ocupat de problema arzătoare de care se lovesc zi de zi, nunumai elevii, dar și pedagocii și anume: înțelegerea în mod aprofundat a mecanismului și forțele motrice ale proceselor ce se desfășoară în societate și în economie, se descurcă cu greutate în lumea nouă, în permanentă schimbare. Este de părere că de fapt cunoștințele necesare pentru ca să ne putem orienta în lumea economică de trecere la economia de piață, pornind de la cunoștințele de gospodărie familială rațională, de sistem fiscal, de asigurările sociale, până la cunoașterea posibilităților de a efectua investiții, de mult timp constituie parte integrantă a culturii relevante, ce trebuie însușită de orice cetățean, întrucât într-un fel sau altul majoritatea membrilor societății, în condițiile economiei de piață, devin partici-

panți ai economiei, ca urmare – vrând nevrând – va trebui să ia, zi de zi, un șir de decizii, mai mulr sau mai puțin importante. Aceste cunoștințe trebuesc însușite. În această privință pedagogilor revon sarcini deosebit de importante, fapt pentru care trebuie să însușească mișcarea cu siguranță în societate, în viața publică, în sistemul instituțional al al societății și economiei, luat în înțelesul mai larg al cuvântului. Pedagogul rău plătit, obosit în efortul depus pentru existență, cu prestigiul pierdut, nici el nu poate însuși experiența necesară, pentru ca școala să poată pregăti pe elevi pentru cunoașterea realității. Concepția de întreprinzător trebuie să aibă repercusiune asupra întregii educații școlare. În acest scop propune ca măsură principală cunoașterea și acceptarea de pedagogi cultura caracteristică a trecerii la economia pe piață. Acest scop urmărește Academia de Vară Bolyai, la care participă mii de educatoare, învățători, profesori. Și AEMR a organizat cursuri de metodică pentru profesorii care predau disciplina de economie. Ar fi indicat elaborarea unui program de metodică, prin folosirea căruia, s-ar putea fundamenta, începând cu copiii de la grădiniță , gândireaeconomică, prin jocuri adecvate. Propune ca Academi de Vară Bolyai, împreună cu AEMR să organizeze pentru cadrele didactice de specialitate, care predau discipline economice și științe sociale, cursuri aparte, mai ales dacă nu se modifică priectul nou de învățământ, vor fi introduse deopotrivă în învățământul teoretic, cât și cel profesional, în clasele IX-X cunoștințe de întreprinzător.

Economiști îngrijorați la Sopron (Ungaria)

LÁZÁR ANNA

Sub acest titlu este prezentată pe scurt impresiile unui participant din țara noastră, la cea de 41. Conferință Națională organizată între 7-9 septembrie a. c. la Sopron, de Asociația Economiștilor din Ungaria. Îngrijorarea se datorează faptului că în economia maghiară, după constatarea specialiștilor de vază, care au prezentat expuneri la ședințele plenare, ca și la cele 6 secții (în total 58 de expuneri), precum și din amplele discuții care s-au purtat pe marginea expunerilor, a reieșit că în ultimul timp s-a înrăutățit situația economiei maghiare, s-a încetinit ritmul de dezvoltare comparativ cu țările ce se pregătesc pentru a se adera la UE, deși acest ritm depășește și în prezent ritmul mediu al țărilor deja membre. Independent de cercul politic sau civil pe care îl reprezentau, de data aceasta a fost o perfectă armonie între economiștii prezenți, în privința părerii că situația economică a țării a devenit îngrijorătoare. Autorul articolului, natural, nu se angajează să prezinte lista completă a specialiștilor și titlul expunerilor, de altfel deosebit de interesante și se limitează doar la cei care au vorbit la plenara de deschidere și de încheiere a lucrărilor: La plenara de deschidere au prezentat expuneri deosebit de valoroase Academicianul Kádár Béla, președintele Asociației Economiștilor din Ungaria, academicianul Csikós Nagy Béla, președintele de onoare al Asociației, László Csaba, ministrul finanțelor, Demján Sándor, președintele Uniunii Naționale a Întreprinzătorilor, Paragh László, președintele Camerei de Comerț și Industrie Ungar, Baráth Etele împuternicitul guvernului, secretar general politic la președenția guvernului, Járai Zsigmond, președintele Băncii Naționale Ungar, Fodor István, președintele Consiliului Comercial Ungar de extindere UE. Părerea unanim exprimată a fost necesitatea depunerii de eforturi pentru oprirea decăderii economice și revenirea la ritmul de dezvoltare cu care încă nu de mult Ungaria ocupa primul loc în rândul țărilor din centrul și estul Europei. La această conferință, în calitate de invitată, o delegație a Asociației Economștilor Maghiari din România, compusă din 20 de economiști, care au fost deosebit de mulțumiți că au putut învăța din cele auzite la conferință, din care multe vor putea fi folosite în munca lor de toate zilele la instituțiile și unitățile economice unde își desfășoară activitatea.

A XII. Conferință Națională a Economiștilor – Târgu Mureș

Resursele umane, factor de modernizare la începutul secolului XXI.

CIOTLOUȘ JUDIT

Între 26–28. septembrie a avut loc la Târgu Mureș a XII-a Conferință Națională a Economiștilor organizată de Asociația Economiștilor Maghiari din România (AEMR). Tema principală a conferinței a fost Resursele umane, factor de modernizare la începutul sec. XXI. În cadrul plenarei de deschidere s-au ținut patru expuneri de personalitati de vază din țară și de peste hotare: Bodó Barna, profesor al catedrei de politologie de la Universitatea ”Babeș-Bolyai”, Fazekas Károly, director adjunct al Centrului de cercetare de Științe Economice din Budapesta, Pitti Zoltán, cercetător principal la Centrul de dezvoltare al întreprinderilor mici și mijlocii din cadrul Universității de Științe Economice și Administrației Publică din Budapesta, Péter Gábor, directorul Centrului Consulting Co. Sfântu Gheorghe și Györfi Ilona, director la Direcția Generală de Muncă și șolidaritate Socială din județul Mureș.

Fazekas Károly a prezentat unele aspecte privind influența capitalului străin asupra diferențelor regionale ce se poate constata pe piața forței de muncă în Ungaria, având în vedere că în Ungaria după schimbarea de regim a crescut nu numai somajul, dar cu o rapiditate excesivă și diferențele regionale pe piața forței de muncă. 30–40 de zone mici din Ungaria au ajuns într-o situație disperată.

În final s-a menționat drept dificultate în acest sens și numărul relativ mare a zonelor lipsite de localități urbane. Pitti Zoltán a vorbit despre capacitatea de concurență a țărilor UE și a șanselor privind încadrarea și ajungerea în urmă a acestora de statele care urmează să fie admise în viitorul apropiat în UE. Pitti Zoltán a început conferința cu două știri, una bună și una rea. Cea bună este că în lume nu este criză, cea rea că aceasta nu este crezută de nimeni. Valoarea adăugată, conținutul științific hotărește din plin, decide poziția la care vom putea ajunge. Teritoriul specific al între-

cerii este afluența marfei și a prestațiilor, concretizându-se în efectuarea comparării acestora. Un alt teritoriu reprezintă afluența capitalului și analizarea efectelor, stabilirea măsurii în care influențează competitivitatea. Atragerea capitalului este o sarcină mare, dar păstrarea lui constituie o sarcină și mai mare, chiar foarte dificilă. De fapt capitalul este în permanentă mișcare, nu rămâne acolo unde condițiile nu sunt avantajoase. Prezența capitalului constituie un factor de importanță mare în atragerea forței de muncă. Dar nu trebuie scăpat din vedere că pe lângă capital și tehnica, tehnologia are un rol important în această privință, în special în atragerea forței de muncă calificată. Capitalul transformă relațiile de pe piață, raporturile politice, structura economiei și influențează și raporturile de proprietate. Țările pot fi grupate în trei categorii în funcție de prezența capitalului: țări în care ponderea capitalului străin este sub nivel mediu, la nivel mediu și peste nivelul mediu. Aceasta depinde de ponderea capitalului străin în investiții, în cadrul exportului, în exportul produselor moderne hightehnice și în funcție de ponderea lui în ansamblul economiei țării. Conform datelor statistice în anul 2002 Ungaria ocupa o poziție notabilă, fiind pe locul patru în Europa. În expunere s-a arătat influența, rolul acestui capital asupra poziției de concurență a țării. Competitivitatea țării pe piață depinde de factorii de calitate. Aceasta se măsoară prin criterii de calitate, ca de pildă de pofta de efectuare de investiții. Nu întâmplător se urmărește indicele ei, de pildă ponderea cheltuielilor de cercetare în totalul PIB. Nu este suficient să criticăm doar bugetul guvernului, ci trebuie să ne uităm și la cheltuielile folosite pentru cercetare în sectorul particular. În Ungaria cheltuielile pentru cercetare reprezintă în ansamblul ei 1% din valorea PIB, din care 2/3 sunt asigurate din bugetul statului, 1/3 de întreprinderi. Acesta din urmă, în 90% revine întreprinderilor multinaționale. În expunere s-a atras atenția asupra necesității de a depune eforturi pentru mărirea ponderii cunoașterii, a științei ce se încorporează în produse, în caz contrar se va diminua sensibil competitivitatea țării pe piața internațională. Expunerea lui Péter Gábor a avut titlul: De ce depinde eficiența muncii unui om? –La ce se poate folosi teoria acțiunii? Vorbind despre necesitatea reformelor economice s-a arătat că reforma economică, cadrele ei, urmează să fie realizate de om. S-a subliniat importanța capitală a realizării reformei umane. Până nu se va realiza reforma umană, nu se va schimba nimic fundamental, nici în domeniu politic, nici în domeniu economic. La întrebarea de ce situația în Ungaria este mai bună decât situația din Ardeal, răspunsul a fost simplu: Ungaria de la bun început a deschis frontiera pentru capitalul străin. În Ungaria, într-o oarecare măsură s-a realizat, cel puțin la nivelul managementului, reforma umană. S-a ocupat în continuare de problema eficienței muncii omului. Eficiența muncii este o necesitate umană. Când se vorbește de motivația eficienței, în mod firesc trebuie să avem în vedere corelațiile dintre diversele activități, deoarece în cadrul diverselor activități eficiența realizată de om poate prezenta diferențe mari. Aceasta este în funcție și de atragerea personală a omului de munca efectuată. Sub acest aspect activitatea omului poate fi grupată în activitate efectuată cu plăcere și în activitate efectuată fără plăcere. Omul trebuie să aleagă din activități efectuarea cărora îl satisfac. Györfi Ilona în expunerea ei, subliniind importanța datelor furnizate de statistică la elaborarea programelor de dezvoltare economico-socială, a prezentat situația demografică a județului Mureș. în oglinda datelor ultimului recensământ. A arătat că numărul populației, ca de altfel și la nivel național, este în descreștere. A prezentat date privind structura populației pe sexe, pe vârstă, gradul de ocupare, nivelul de pregătire al populației active etc., date de la care trebuie să pornească autoritățile locale în sarcina cărora cade elaborarea măsurilor ce urmează a fi luate pentru îmbunătățirea situației social-economice în județ. În după amiaza zilei lucrările au fost continuate în patru secții. În cadrul primei secții s-au purtat discuții asupra problemei de pregătire a cadrelor de economomiști în Ardeal. În prezența unui număr impresionant de participați s-au purtat discuții deosebit de interesante și valoroase pe marginea a două expuneri ținute de Gazdag Ildikó, director al Centrului Școlar de Economie și de Administrație din Sfântu Gheorghe și de Somai József, președintele AEMR. Tema de discuții la secția a doua s-a referit la problemele actuale privind selecția cadrelor. La secția a treia s-au tratat problemele de salarizare și ale concurenței, iar în cadrul secției a patra s-au purtat discuții pe marginea expunerii ținută de Kerekes Károly, deputat UDMR, în legătură cu variatele forme de răspundere a salariaților în lumina noului Cod al Muncii.

Despre adunarea generală anuală a Parlamentului Civil Economic

CIOTLOUS JUDIT

În ziua de 26 martie 2003, în organizarea Asociației Economiștilor Maghiari din România (AEMR) și al Asociației Gospodarilor Maghiari din România (AGMR), a avut loc la Târgu Mureș adunarea generală anuală a Parlamentului Civil Economic (PCE) înființat de 17 asociații civile la începutul lunii mai a.c. Primul punct de pe ordinea de zi a fost definitivarea și acceptarea statutului de funcționare. Conform statutului aprobat cu unanimitate de voturi, scopul principal al PCE constă în unirea organizațiilor civile maghiare cu caracter economic din România pentru a asigura dezvoltarea pe lungă durată a economiei. În ceea ce privește membrii PCE, s-a hotărât că orice organizație civilă (asociație, societate, fundație, cercuri, cluburi) poate obține calitatea de membru PCE. În prezent numărul membrilor se cifrează la 31, în marea lor majoritate, de profil economic. Persoanele fizice pot obține doar calitatea de simpatizant al organizației. S-a hotărât ca, cel puțin deocamdată, PCE-ul să funcționeze într-o formă mai legeră, fără o conducere instituțională. Administrarea problemelor privind conducerea PCE, va cădea în sarcina unuia dintre membrii, pe bază de angajament anual benevol. Pentru îndeplinirea

acestei sarcini pe anul 2004, s-a angajat Organizația din județul Mureș a Asociației Gospodarilor Maghiari din România. Deocamdată PCE-ul nu se va adresa organelor în drept pentru obținerea personalității juridice. PCE-ul desfășoară activitatea în cadrul adunărilor generale anuale, cu participarea membrilor. Fiecare membru, indife-rent de numărul cu care participă, are un singur vot. În cadrul adunării s-au înființat următoarele comisii: comisia de strategie (macro- și microeconomie), comisia de silvicultură și dezvoltarea regională, comisia întreprinzătorilor mici și mijlocii.

În continuare Besenyei Sándor, președintele Uniunii Organizațiilor Civile din Ungaria de Sud, ne-a împărtășit din experiența organizațiilor civile din Ungaria legată de problemele financiare. Dr. Kerekes Jenő, președinte de onoare al AEMR, a prezentat sistemul de ajutorare financiară a Fundației Publice "Illyés". Participanții la adunarea generală și-au exprimat părerea că organizațiilor economice civile maghiare din România, în prezent, nu li se asigură o atenție corespunzătoare în diversele sisteme de acordare de ajutor material. Având în vedere că rămânerea pe plaiurile natale a popțulației maghiare depinde în mod hotărâtor de situația economică, iar sistemul de ajutorare în structura actuală este departe de a putea acorda ajutor substanțial populației maghiare, mai ales celei din mediu rural. Adunarea a hotărât să facă demersuri pentru reînființarea comisiei economice din cadrul Fundației Illyés, precum și promovarea de programe de dezvoltare economică în cadrul Fundației Communitas. Adunarea generală și-a exprimat părerea că fondurile de care dispune Fundația "Új kézfogás" (cca. 450 milioane Ft), este cu totul insuficientă.

În încheierea lucrărilor adunării generale, Somai József, președintele AEMR, a ținut o interesantă expunere cu tema "Pentru o nouă mișcare a cooperației". A prezentat recentul număr al revistei "Forumul economic" editat de AEMR, de-dicat cu exclusivitate problemei mișcării cooperatiste din țara noastră, conținând studii elaborate de specialiști de vază privind istoricul mișcării cooperatiste în țara noastră, mișcare care a avut un trecut glorios în special în Ardeal, unde deja din al treilea deceniu al sec. al XIX-lea la toate etniile au apărut primele cooperative, bănci populare și care au avut un rol deosebit de valoros în viața populației maghiare, române și germane din Transilvania. Populația maghiară din România ar trebui să treacă la solidaritatea cooperatistă, urmând exemplul cooperației din vestul Europei. În acest scop AEMR-ul s-a angajat să studieze această problemă, organizând un colectiv de cercetare format din specialiști. A planificat editarea unui manual pentru instruirea locuitorilor din mediul rural și urban, iar rezultatele cercetărilor obținute vor fi puse la dispoziția celor interesați prin CD-uri. În cadrul discuțiilor purtate pe marginea expunerii, părerile s-au divizat, mai mulți și-au exprimat părerea că din păcate în prezent atmosfera la sate nu este prielnică pentru reînființarea cooperativelor, datorită lipsei de interes din partea populației. În final s-a ajuns la concluzia că este o necesitate imperativă reorganizarea mișcării cooperatiste, folosirea modelelor aplicate cu succes în țările din apus (Olanda, Danemarca, Franța, Italia), dar pentru reușită este neapărat nevoie de unirea largă a tuturor forțelor, pentru a păși pe acest drum. Se apropie aderarea și a țării noastre la UE și dacă nu vom fi pregătiți, populația rurală va ajunge în grupa celor dezavantajați.

Rolul planificării în administrarea activității comerciale

BENEDEK MÁRTA - DÉZSI KINGA

În 19 septembrie a. c. a avut loc, în organizarea AEMR din Sfântu Gheorghe seminarul "Rolul planificării în administrarea activității comerciale". Scopul acestui seminar a constituit prezentarea prin proiecte concrete a rolului planului comercial, pe de o parte la organizații care își desfășoară activitatea cu scopuri lucrative bine determinate, pe de altă parte, la organizațiile civile, care desfășoară activitate fără scopuri lucrative. Expuneri au prezentat Katona Levente, directorul Băncii Comerciale Române, sucursala județeană Covasna, Dénes István, președintele Organizației de dezvoltare economică "Mercurius", Jason Braswell, consilier la Peace Volunteer, Geréb László, președintele Cooperativei de credit din Odorheiu Secuiesc și Ilyés Ferenc, șeful serviciului de dezvoltare la Primăria Municipiului Odorheiu Secuiesc. În fața a treizeci de participanți din județul Covasna, precum și din județul Brașov, Katona Levente a vorbit despre planificarea activității comerciale, rolul acestei planificări, parcurgând principalele capitole ale planului. Dénes István a vorbit despre necesitatea cunoașterii și de organizațiile cu scopuri nelucrative a modului de elaborare de planuri, având în vedere că și ele au nevoie de gândire economico-comercială în asigurarea resurselor financiare necesare realizării scopurilor pentru care au fost înființate. Jason Braswell a vorbit despre multiplele resurse financiare existente, de care pot beneficia organizațiile civile. Geréb László s-a oprit asupra principalilor indicatori financiari folosiți în planificarea financiară, evidențiind importanța lor. A analizat procesele decizionale, rezultatele comerciale ale diverselor decizii posibile. În fine Ilyés Ferenc a accentuat în expunerea sa, importanța spiritului de marketing la planificarea activității comerciale, prezentând rând pe rând principalele elemente ale planului de marketing, dar totodată a atras atenția auditurului să fie cu mare atenție la alegerea diverselor mijloace, instrumente de marketing, la dimenzionarea lor, deoarece rezultatele obținute, nu în toate cazurile, sunt în raport cu cheltuielile pe care le necesită.

Pe marginea expunerilor s-au purtat vii discuții, participanții formulând un număr mare de întrebări, la care au primit răspunsurile de la specialiștii prezenți. Participanții au fost deosebit de mulțumiți de informațiile primite și au exprimat dorința organizării în continuare de asemenea seminarii, discuții la masa rotundă, despre problemele actuale de care se lovesc în unitățile economice la care își desfășoară activitatea.